

Jadwiga Uchyła-Zroski

Wprowadzenie

Studia Artystyczne nr 2, 3-4

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Współczesny świat dynamicznie się rozwija i przekształca. Zmienia się w nim także człowiek, jego życie, potrzeby, sposób patrzenia na codzienność. Jak zauważa Irena Wojnar: „Jedność zharmonizowanego obrazu świata zwaną rzeczywistością przestaje istnieć, a jej odbicie staje się kolejnym źródłem lęków i poszukiwań”¹. W kontekście sztuki przeobrażająca się rzeczywistość wpływa zarówno na odbiorcę, jak i na twórcę. Zmianom ulegają wartościowanie świata, ocena zastanych osiągnięć przodków, patrzenie na kulturę i w ogóle – na szeroko pojętą rzeczywistość. Andrzej Szahaj wskazuje, że „sztuka nie może istnieć sama przez się, ale wyłącznie przez swoje kolejne interpretacje kształtowane w przestrzeni historycznie zmiennej praktyki dyskursywnej, w obrębie panujących wspólnot interpretacyjnych (Stanley Fish)² i funkcjonującej kulturowej infrastruktury poznania”³. Każda sztuka może być w pewnym sensie zwierciadłem rzeczywistości i mieć charakter naśladowczy, odtwórczy lub też być wytworem wyobraźni artysty. Sztukę w przestrzeniach współczesności w dużej mierze kształtuje sam artysta, toteż ona przede wszystkim odzwierciedla sposób jego myślenia, potrzeby, dążenia, krytyczne spojrzenie na piękno i absurdy życia. Jak mówi Irena Wojnar: „sztuka bowiem drążąc wewnątrz człowieka, z nie mniejszą siłą i intensywnością drąży rzeczywistość intersubiektywną wkraczającą poza sferę jednostkowych tożsamości”⁴. W wyniku tak wielu przekształceń współczesnej rzeczywistości powstaje nowy obraz sztuki, nowe sposoby jej tworzenia, wyrażania, interpretacji, rozumienia i krytyki, nowe wobec niej oczekiwania. Sztuka nie tylko dokumentuje sytuacje zdarzeń i przeżyć, lecz także sięga ku temu, co nieznanne, wzmacnia potrzebę przekształcania świata i człowieka, stale pobudza dążenie do zmiany, niszczy rutynę codzienności⁵. W wielkim labiryncie rzeczywistości i upływającego czasu sztuka nie jest jednorodna w swej formie, treści, materiale twórczym, sposobach wypowiedzi artystycznej.

To właśnie sztuka bogata w różnorodność stała się tematem drugiego numeru „Studiów Artystycznych”, opatrzonego podtytułem *Sztuka w przestrzeniach współczesności*. Ideą przyświecającą powstaniu niniejszej publikacji jest wielowymiarowe ukazanie sztuki, w tym: muzyki, sztuk plastycznych, grafiki oraz pedagogiki artystycznej. Publikacja składa się z trzech części tematycznych: pierwsza obejmuje teoretyczne rozważania o sztuce, jej projektowaniu; część druga omawia aspekty wykonawcze i innowacyjne trendy uprawiania sztuki; trzecia zaś przybliży zagadnienia propagowania edukacyjnej i wychowawczej roli sztuki w szeroko rozumianej współczesności. W piśmie opublikowano piętnaście tekstów autorskich oraz *Dodatek artystyczny* stanowiący wykaz najważniejszych osiągnięć pedagogów Instytutu

Muzyki oraz Instytutu Sztuki cieszyńskiego Wydziału Artystycznego Uniwersytetu Śląskiego.

W części pierwszej – *Teoretyczne rozprawy i rozważania o sztuce* – zawarto sześć tekstów. Pierwsze dwa, autorstwa kolejno: Jolanty Bauman-Szulakowskiej i Rafała Ciesielskiego, podejmują tematykę miejsca i roli kultury muzycznej we współczesności. Rozważań o sztuce Michaela Wilmanna dotyczy tekst Ireneusza Batora. Autor analizując treść dzieł malarskich Willmanna, dostrzega „inność”, która stanowi dotąd mało znaną i nieopisaną w literaturze teoretycznej cechę. Sztuka i jej odbiór przez współczesnego człowieka są tematem krytycznych dyskursów Tadeusza Rusa i Andrzeja Szarka. O współczesnej działalności i znaczeniu Polskiego Towarzystwa Artystycznego „Ars Musica” w Republice Czeskiej pisze Alojzy Suchanek.

W części drugiej – *Z doświadczeń praktycznych i wykonawczych sztuki* – zaprezentowano pięć tekstów, w tym dwa dotyczące sztuki graficznej. Jan Pamuła wskazuje na powszechność grafiki cyfrowej we współczesnym życiu człowieka oraz na jej znaczenie w sztukach projektowania graficznego. Natomiast Natalia Paulus rozważa rolę bieli w kompozycji graficznej. Tekst Agnieszki Kopińskiej dostarcza przykładów muzycznych analiz dowodzących obecności sztuki w życiu człowieka. Autorka pisze o literaturze dziecięcej Witolda Lutosławskiego i problemach wykonawczych pieśni dziecięcych.

Część trzecia – *Edukacyjne uwarunkowania kształcenia artystycznego* – składa się z pięciu tekstów. Aleksandra Giełdoń-Paszek poddaje analizie dwa tradycyjne modele kształcenia akademickiego w zakresie sztuki oraz proponuje model własny, tzw. operacyjny, „edukacji płynnej”. Irena Medňanská m.in. porównuje kształcenie muzyczne nauczycieli wydziałów nauczycielskich na Słowacji i w Polsce oraz drożność kształcenia akademickiego w ramach programu Erasmus. Z rozważań Romualdy Ławrowskiej przebija troska o rozwój potencjału muzycznego dziecka, jego edukację i etapy wprowadzania w kulturę muzyczną. Z kolei Waleria Skiba dowodzi, że techniki muzyczno-teatralne w pracy z dzieckiem dysfunkcyjnym są źródłem działań ludycznych i terapeutycznych. Treść drugiego numeru „Studiów Artystycznych” dopełnia *Dodatek artystyczny* prezentujący wybrane osiągnięcia artystyczne pedagogów i studentów Wydziału Artystycznego z roku 2013, ubogacony zdjęciami i ilustracjami.

Jadwiga Uchyła-Zroski

Wprowadzenie

- ¹ I. WOJNAR: *Trzy wymiary estetycznej samowiedzy człowieka*. W: *Dwadzieścia pięć lat pedagogiki kultury 1973–1998*. Cieszyn 1998, s. 43.
- ² A. SZAHAJ: *Zniewalająca moc kultury. Przedmowa*. W: S. FISH: *Interpretacja, retoryka, polityka. Eseje wybrane*. Przeł. K. ARCISZEWSKI et al. Red. A. SZAHAJ. Kraków 2008, s. 15. Zob. R. SOLIK: *Sztuka jako interpretacja. Z problemów dyskursu artystycznego*. Katowice 2012, s. 11–12.
- ³ W. KALAGA: *Mgławice dyskursu. Podmiot, tekst, interpretacja*. Kraków 2001, s. 235.
- ⁴ I. WOJNAR: *Edukacja kulturalna a kształtowanie postawy empatycznej*. W: *Dwadzieścia pięć lat pedagogiki kultury 1973–1998...*, s. 31.
- ⁵ I. WOJNAR: *Trzy wymiary estetycznej samowiedzy...*, s. 44.